

BALTIC INSTITUTE OF CORPORATE GOVERNANCE
Asociacija, registracijos kodas: 302441498, adresas: Jogailos g. 4, 01116 Vilnius
Tel.: +370 698 17011, el. paštas: rytis@bicg.eu
<http://www.bicg.eu>

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI

Gedimino pr. 53, LT-01109, Vilnius

El. paštas: priim@lrs.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBEI

Gedimino pr. 11, LT-01103 Vilnius

El. paštas: LRVkanceliarija@lr.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJAI

A. Vivulskio g. 11, LT-03162 Vilnius

El. paštas: post@socmin.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS EKONOMIKOS IR INOVACIJŲ MINISTERIJAI

Gedimino pr. 38, LT-01104 Vilnius

El. paštas: kanc@eimin.lt

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS DARBO KODEKSO 210 IR 211 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO BEI LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ TURTO VALDYMO,
NAUDOJIMO IR DISPONAVIMO JUO ĮSTATYMO 23¹ STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO**

2025 m. lapkričio 12 d.
Vilnius

Bendrovių valdysenos institutas Baltijos šalyse (Baltic Institute of Corporate Governance, BICG), įvertinęs Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SADM) parengtus ir viešai konsultacijai pateiktus Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – DK) pakeitimo įstatymo projektą bei Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo (toliau – Disponavimo įstatymo) 23¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau abu kartu – Įstatymų projektai), teikia šiuos pastebėjimus ir pasiūlymus, susijusius su siūlomais pakeitimais (dėl darbuotojų atstovų valdybose).

1. Neatitiktis Teisėkūros pagrindų įstatymui – nėra argumentų, poveikio vertinimo.

Siūlomi įstatymų projektai **neatitinka Teisėkūros pagrindų įstatymo** 3 str. 2 d. nustatytų principų:

1) tikslingumo, reiškiančio, kad teisės akto projektas turi būti rengiamas ir teisės aktas priimamas tik tuo atveju, kai siekiamų tikslų negalima pasiekti kitomis priemonėmis.

Pažymėtina, kad tiek lydraštyje, tiek aiškinamajame rašte nėra nurodytas ir pagrįstas darbuotojų atstovų valdybose tikslingumas, nėra analizės dėl tikslų pasiekimo kitomis priemonėmis.

2) proporcingumo, reiškiančio, kad pasirinktos teisinio reguliavimo priemonės turi sudaryti kuo mažesnę administracinę ir kitokią naštą, nevaržyti teisinių santykių subjektų daugiau negu to reikia teisinio reguliavimo tikslams pasiekti.

Įstatymų projektų lydimajame medžiagoje nėra poveikio, naštos vertinimo.

3) pagarbos asmens teisėms ir laisvėms, reiškiančio, kad teisės aktų nuostatos turi užtikrinti ir negali paneigti Konstitucijoje, Europos Sąjungos teisės aktuose, Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse, Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų asmens teisių ir laisvių, teisėtų interesų.

*Pažymėtina, kad vadovaujantis Akcinių bendrovių įstatymo 19 str. 8 d. **bendrovės valdymo organai privalo veikti bendrovės ir jos akcininkų naudai**. T. y. valdybos narys privalo prisiimti asmeninę atsakomybę veikti bendrovės ir akcininkų naudai, o ne atstovauti atskirai interesų grupei.*

4) efektyvumo, reiškiančio, kad rengiant teisės akto projektą turi būti įvertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir pasirenkama geriausia iš jų, teisės akte turi būti įtvirtinamos veiksmingiausiai ir ekonomiškiausiai teisinio reguliavimo tikslą leisiančios pasiekti priemonės;

Įstatymų projektų lydimajame medžiagoje nėra pateikta alternatyvų, nėra įvertintas siūlomo reguliavimo veiksmingumas, ekonomiškumas, tikslo pasiekimas. Aiškinamajame rašte nurodyta, kad „tikimasi, kad šie pakeitimai paskatins socialinį dialogą ir užtikrins darbuotojų atstovų įtraukimą į sprendimų priėmimą. Kvalifikuoti darbuotojų atstovai galės aktyviau dalyvauti valdymo procesuose ir daryti įtaką sprendimams“. Pažymėtina, kad Europos Sąjungoje šių tikslų pasiekimui yra taikomi efektyvūs alternatyvūs būdai, stiprinantys socialinį dialogą - informavimą ir konsultavimą, dalyvavimas sprendimų priėmime, nėra tik dalyvavimas valdybose.

5) aiškumo, reiškiančio, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas; sistemiškumo, reiškiančio, kad teisės normos turi derėti tarpusavyje, žemesnės teisinės galios teisės aktai neturi prieštarauti aukštesnės teisinės galios teisės aktams, įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai turi būti rengiami ir priimami taip, kad įsigaliotų kartu su įstatymu ar atskiromis jo nuostatomis, kurias šie teisės aktai įgyvendina.

Siūlomas reguliavimas prieštarauja Akcinių bendrovių įstatyme bei Disponavimo įstatyme nustatytiems kolegialių organų sudarymo principams (detaliau įvardyta šio rašto 2 pastaboje).

Įstatymų projektai neatitinka Teisėkūros pagrindų įstatymo 15 str. „Rengiant teisės akto, kuriuo numatoma reglamentuoti iki tol nereglamentuotus santykius, taip pat kuriuo iš esmės keičiamas teisinis reguliavimas, projektą, privalo būti atliekamas numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas.“

Apibendrinimas: Įstatymų projektai **neatitinka 86 proc. teisėkūros principų**, Teisėkūros pagrindų įstatymo 15 str., todėl negali būti laikomi tinkamais viešajai konsultacijai, nėra argumentų ir poveikio vertinimo. Juk šiuo metu yra 33 valstybės valdomos įmonės ir 220 savivaldybės valdomų įmonių, tačiau siūlomo reguliavimo poveikis daugiau nei 250 juridinių asmenų nėra įvertintas.

Įstatymų projektų lydimajame medžiagoje užsimenama apie siekį „paskatinti socialinį dialogą ir užtikrinti darbuotojų atstovų įtraukimą į sprendimų priėmimą. Kvalifikuoti darbuotojų atstovai galės aktyviau dalyvauti valdymo procesuose ir daryti įtaką sprendimams“. Pažymėtina, kad darbuotojų atstovų dalyvavimas sprendimų priėmime pasaulinėje praktikoje apima ir informavimo bei konsultavimo priemones, t. y. užsimintas siekis gali būti pasiektas kitomis priemonėmis, nei siūloma Įstatymų projektuose.

2. Prieštaravimas Akcinių bendrovių įstatymui, valstybės valdomų įmonių politikai, gerosios valdysenos principams.

Akcinių bendrovių įstatymo 31 str. 2 d., 33 str. 2 d. nustatyta, kad stebėtojų tarybos ir valdybos narių skaičių nustato bendrovės įstatai ir jose turi būti ne mažiau nei 3 nariai. Valstybės politika, atitinkanti pasaulines gerąsias valdysenos praktikas, yra valstybės ir savivaldybės valdomų įmonių valdysenoje užtikrinti, kad visuotinio akcininkų susirinkimo renkamuose kolegialiuose organuose ne mažiau nei pusė narių būtų nepriklausomi nariai (Disponavimo įstatymo 23¹ str. 1 d. 2 p.). Siūlomas pakeitimas, kad kolegialų organų sudarytų ne mažiau nei 1/5 darbuotojų atstovai, paneigia Akcinių bendrovių įstatyme nustatytus kolegialių organų sudarymo principus, nes nebesudaroma galimybė turėti 3 narių sudėties kolegialaus organo. Siūlomas pakeitimas, vertinant sistemiškai esamus Disponavimo įstatyme nustatytus reikalavimus, reiškia, kad valstybės ir savivaldybių valdomų įmonių kolegialių organų **narių skaičius privalės būti didinamas** ir nebegalės būti 3 nariai (nes jei 1/5 darbuotojų atstovai – bent 1 narys, taip pat išliekanti pareiga dėl bent 1 valstybės tarnautojo, tuomet 3 narių kolegialiaame organe nebegali būti išlaikomas ne mažiau nei pusės nepriklausomų narių reikalavimas). Atitinkamai, apie 21 proc. valstybės valdomų įmonių, net neatsižvelgus į jų dydį, kolegialaus organo kompetencijų poreikį, darbuotojų skaičių, privalėtų didinti kolegialaus organo narių skaičių. Galiausiai, siūlomas imperatyvus reguliavimas **kelia pavojų, kad valdybos sudėtis bus formuojama ne pagal kompetenciją, o pagal kvotas**. Tai gali lemti nepakankamą profesionalumą ir silpnesnį strateginį valdymą.

DK 210 str. 2 d. pakeitimo projekte siūloma nustatyti, kad „Darbuotojų atstovų paskirti nariai turi teisę darbdavio lėšomis kelti kvalifikaciją reikalingą atlikti pareigas juridinio asmens kolegialaus valdymo ar priežiūros organe“. Šis siūlymas **prieštarauja kolegialaus organo narių atrankos procesui**, paneigia valstybės ir savivaldybės valdomų įmonių valdysenos kryptį – turėti profesionalias stebėtojų tarybas ir valdybas, vykdyti skaidrią atranką ir **atrinkti aukščiausios kompetencijos asmenis**, galinčius eiti kolegialių organų narių

pareigas, nes šiuo siūlymu pažymima, kad, lyginant su kitais renkama kolegialaus organo nariais, šie asmenys gali neturėti reikiamos kompetencijos kolegialaus organo nario pareigoms vykdyti.

Pažymėtina, kad vadovaujantis Akcinių bendrovių įstatymo 19 str. 8 d., bendrovės valdymo organai privalo veikti bendrovės ir jos akcininkų naudai. T. y. **valdybos narys privalo prisiimti asmeninę atsakomybę veikti bendrovės ir akcininkų naudai, o ne atstovauti atskirai interesų grupei**. Taip pat vienas iš bendrųjų reikalavimų, keliamų kandidatui į valstybės ar savivaldybės valdomos įmonės visuotinio akcininkų susirinkimo renkamo kolegialaus organo nario pareigas – jis „turi būti nesusijęs su kitais fiziniais ir juridiniais asmenimis ryšiais, dėl kurių einant kolegialaus organo nario pareigas kiltų interesų konfliktas“ (Disponavimo įstatymo 23¹ str. 5 d. 3 p.). Tuo metu DK 165 str. nustatyta, kad darbuotojų atstovais laikomi profesinė sąjunga, darbo taryba ar darbuotojų patikėtinis, o darbuotojų atstovavimas reiškia darbuotojų teisių ir interesų gynimą ir atstovavimą jiems santykiuose su kitomis socialinės partnerystės šalimis, teisių ir pareigų jiems sukūrimą ir keitimą ar kitoki dalyvavimą, nustatant darbuotojų darbo, socialines ir ekonomines teises ir pareigas darbo teisės normų nustatyta tvarka.

Pažymėtina, kad **Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos** (toliau – EBPO) Valstybės valdomų įmonių valdysenos gairių II.A p. „VVĮ veiklos vykdymo praktika turėtų atitikti visuotinai pripažintas įmonėms taikomas normas“, II.F.2 „Kandidatų į VVĮ valdybų narius parinkimo procesas turėtų būti skaidrus. Tai reiškia, kad **procesas turėtų būti aiškiai struktūriškai apibrėžtas ir grindžiamas reikalavimų valdybai aprašymu ir reikalingų įgūdžių, kompetencijos bei patirties įvairovės vertinimu** bei būtų taikomas formuojant ir specialius valdybos komitetus“.

Apibendrinimas: Įstatymų projektai, kuriais siūloma nustatyti kvotas, prieštarauja Akcinių bendrovių įstatyme nustatytiems kolegialių organų sudarymo principams. Taip pat siūlomas reguliavimas, kuris paneigia kompetentingų valdybų narių poreikį ir skaidrią jų atranką, prieštarauja Lietuvos valstybės valdomų įmonių politikai bei EBPO principams, gerosios valdysenos praktikai. Rizika dėl atsakomybės ir kompetencijos: darbuotojų atstovai valdyboje įgyja tokias pačias teises ir pareigas kaip kiti nariai (DK 210 str.), todėl atsakomybė už strateginius sprendimus gali būti neproporcinga jų kompetencijai. Tai kelia interesų konfliktų tarp darbo santykių ir valdymo funkcijų.

Atsižvelgiant į išdėstytą, siūlytina, esant poreikiui ir išsamiam pagrįstumui, ieškoti kitų alternatyvių būdų socialiniam dialogui stiprinti, analizuoti esamo viešiesiems juridiniams asmenims reguliavimo poveikį. Siūlomu reguliavimu nėra įvertinta kompetencijos balanso rizika (ne pagal kompetenciją, o pagal kvotas), valdybos sprendimų priėmimo efektyvumo mažėjimas, darbuotojų interesų atstovavimo neužtikrintumas bei konfliktų ir konfidencialumo rizika (kompetencijos trūkumas, sprendimų priėmimas balsų dauguma, kompetentingų valdybos narių įtaka, konfidencialumo užtikrinimas, neatskleidimas, pareiga veikti bendrovės ir akcininkų naudai, bet ne interesų grupės, atsakomybė savo turtu), teisinio reguliavimo sudėtingumas, nevienareikšmė tarptautinė praktika.

Privalomas darbuotojų dalyvavimas valdybose kelia rimtų teisinių ir praktinių iššūkių, todėl alternatyva – stiprinti informavimo ir konsultavimo mechanizmus.

Apie BICG

BICG yra nevyriausybinė, ne pelno siekianti organizacija, kurios misija – didinti Baltijos šalių įmonių bei ekonomikos konkurencingumą, skatinant jose diegti gerąją valdysenos praktiką. BICG nuolat rengia valdysenos rekomendacijas viešojo ir privataus sektoriaus įmonėms Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje bei, remdamasis EBPO ir kitomis gerosios praktikos gairėmis, organizuoja valdysenos mokymų programas. BICG veikia finansuojama iš narių įnašų ir rengiamų mokymų.

Pagarbiai,

Rytis Ambrazevičius
Prezidentas
Baltic Institute of Corporate Governance